

Paweł Świder¹, Wojciech J. Cynarski¹, Krzysztof Kubala²

¹ Uniwersytet Rzeszowski

² International Martial Arts and Combat Sports Scientific Society, Polska

TURYSTYKA SZTUK I SPORTÓW WALKI WŚRÓD PRACOWNIKÓW NAUKOWYCH

Cel badań. Głównym celem artykułu jest przedstawienie możliwości rozwoju turystyki sztuk i sportów walki na przykładzie wyjazdów studyjnych do krajów europejskich i dalekowschodnich. **Materiał i metody.** W celu rozwiązania problemu badawczego zastosowano metodę porównawczą. Dodatkowo przeprowadzono kwerendę i analizę źródeł, wykorzystano także obserwację uczestniczącą. **Wyniki.** W artykule omówiono różne aspekty turystyki sztuk i sportów walki (naukowe, kulturowe, sportowe i szkoleniowe), jak również przedstawiono główne jej obiekty – klasztor Shaolin w Dengfeng i Park Taekwondo w Muju. Dodatkowo poddano analizie logistyczne i organizacyjne elementy wyjazdów związanych z turystyką sztuk i sportów walki. **Wnioski.** Turystyka sztuk i sportów walki ma możliwość dalszego rozwoju i ewolucji dzięki masowej reklamie tych form aktywności w telewizji i innych mediach. Może się ona rozwijać wieloobszarowo, zarówno w aspekcie turystyki naukowej, jak i bezpośrednio technicznej, związanej ze sztukami i sportami walki oraz ich praktykowaniem i poszerzaniem kwalifikacji w wyspecjalizowanych jednostkach, tj. turystyki sportowej i kulturowej.

Słowa kluczowe: turystyka kulturowa, sztuki walki, sporty walki, nauka

WPROWADZENIE

Badania opierają się na korelacji czterech form aktywności człowieka: kultury, sztuk walki, nauki i turystyki, zawierających się w obszarach teoretycznej penetracji i eksplikacji humanistycznej teorii sztuk walki, antropologii sztuk walki, systemowo-antropologicznej teorii turystyki i socjologii sztuk walki (Cynarski, 2010, 2011a, 2012b, 2015; Cynarski i Kubala, 2013; Sanchez-Garcia i Spencer, 2013; Sieber i Cynarski, 2010; Tokarski, 1989).

CEL BADAŃ

Głównym celem badań była analiza możliwości rozwoju turystyki sztuk i sportów walki.

Praca wpłynęła do Redakcji: 26.04.2018

Zaakceptowano do druku: 12.05.2018

Adres do korespondencji: Paweł Świder, Wydział Wychowania Fizycznego, Uniwersytet Rzeszowski, ul. Towarnickiego 3, 35-959 Rzeszów, e-mail: pswider@univ.rzeszow.pl

Jak cytować:

Świder, P., Cynarski, W.J., Kubala, K. (2018). Turystyka sztuk i sportów walki wśród pracowników naukowych. *Rozprawy Naukowe AWF we Wrocławiu*, 62, 20–28.

MATERIAŁ I METODY

Przyjęte metody badań to zespół teoretycznie uzasadnionych zabiegów koncepcyjnych i instrumentalnych obejmujących najogólniej całość postępowania badacza, zmierzającego do rozwiązania określonego problemu naukowego (Tauber i Siwiński, 1999). W badanym przypadku poddano analizie i ocenie wyjazdy związane z turystyką sztuk i sportów walki. Problemem jest tu naukowy opis i wyjaśnienie – studium przypadku (Cynarski i Kubala, 2013; Raimondo, 2011). W opracowaniu sformułowany problem badawczy to teoretyczne i praktyczne możliwości rozwoju turystyki sztuk i sportów walki na przykładzie wybranych wyjazdów studyjnych pracowników naukowych do krajów dalekowschodnich i europejskich. W celu rozwiązania problemu badawczego zastosowano metodę porównawczą. Dodatkowo przeprowadzono kwerendę i analizę bibliograficzną oraz wykorzystano obserwację uczestniczącą (Babbie, 2004).

WYNIKI

Teoretyczne aspekty turystyki sztuk i sportów walki

Głównym inicjatorem badań w zakresie teoretycznych aspektów turystyki sztuk i sportów walki jest Cynarski¹. W rozważaniach na temat ogólnej teorii sztuk i sposobów walki (*general theory of fighting arts*) (Cynarski, 2017) w sposób kompleksowy przedstawia bieżący stan i perspektywy rozwoju myśli teoretycznego ujęcia sztuk i sportów walki, a jednocześnie potrzebę dalszych badań w tym zakresie. Jak podkreśla, „ujęcie społeczne lub antropologiczne sztuk walki nie obfituje w publikacje książkowe” (Cynarski, 2003, s. 28), a przecież sztuki i sporty walki mogą być elementem dialogu między Europą a Dalekim Wschodem, ponieważ „w perspektywie historii kultury współczesne zainteresowania kulturami Wschodu i koncepcja dialogu kulturowego, określane też jako nowy renesans, nawiązują wprost do *Studia humaniora* – studiów nad człowiekiem w dobie włoskiego renesansu, które dały początek pojęciu Humanizmu” (Cynarski, 2002, s. 135). Autor zaznacza jednocześnie ważną rolę turystyki sztuk i sportów walki w ich popularyzacji o zasięgu ogólnoswiatowym.

Natomiast w kontekście turystycznym Cynarski (2012) podkreśla, że „idea »turystyki sztuk walki«, która pojawiła się w tomie siódmym, jest domeną wynikającą wprost z nowej humanistycznej i antropologicznej, holistycznej całości (tj. zgodnie z paradygmatem wyrażen systemowych i holistycznej teorii człowieka, kultury i społeczeństwa) Teorii turystyki i humanistycznej teorii sztuk walki” (s. 11). W 7 tomie „Ido – Ruch dla Kultury / Movement for Culture” znajduje się artykuł na ten temat: „Coming into being of the martial arts tourism” (Sieber, Cynarski i Litwiniuk, 2007).

Aktywność w tej sferze jest także promowana przez działalność stowarzyszenia International Martial Arts and Combat Sports Scientific Society (IMACSSS), którego prezydentem jest W.J. Cynarski. Towarzystwo to cyklicznie organizuje konferencje naukowe poświęcone badanemu zjawisku, jak również zajęcia warsztatowe z zakresu sztuk i sportów walki.

¹ W.J. Cynarski jest prof. dr. hab. nauk o kulturze fizycznej; posiada 9 dan *jujutsu* i 8 dan *karate* (więcej: Świder, 2018).

Konferencje i kongresy naukowe jako element turystyki sztuk i sportów walki

Grupa badawcza w okresie dwóch lat kalendarzowych, tj. 2016 i 2017, uczestniczyła w sześciu kongresach i konferencjach związanych ze sztukami walki. Wyjazdy miały wymiar zarówno teoretyczny (specjaliści wymieniali się doświadczeniami), jak i praktyczny (odbywały się pokazy z elementami instruktazowymi). Dodatkowo połączone były z dużymi imprezami sportowymi, np. w Korei w 2017 r. – z mistrzostwami świata w taekwondo WTF (World Taekwondo Federation, Światowa Federacja Taekwondo). Podczas wyjazdów realizowane były również badania mające na celu określenie bieżącego stanu i perspektyw rozwoju zjawiska turystyki sztuk i sportów walki.

Typowo naukowy i praktyczny charakter miała konferencja, która odbyła się w dniach 6–8 września 2017 r. w Kansai University w Osace (Japonia), zorganizowana przez Japońską Akademię BUDO. Spotkali się na niej specjaliści tradycyjnych japońskich sztuk i sportów walki. Jako główny mówca i prowadzący jednego z paneli, prof. dr hab. W.J. Cynarski przedstawił referat „Budo in global culture: from the traditional to the popular”. Cała konferencja była jednocześnie VI Międzynarodową Konferencją IMACSSS. W trakcie przerwy w obradach zebrał się Zarząd IMACSSS, aby omówić problemy związane z organizacją przyszłorocznego Światowego Kongresu Naukowego Sztuk Walki i Sportów Walki i VII Międzynarodowej Konferencji IMACSSS w Rzeszowie. W ramach konferencji odbyły się warsztaty džudo, kendo, naginata, karate-do i kyudo. O tym, że wyjazd i udział w tym wydarzeniu można zakwalifikować jako przejaw turystyki sztuk i sportów walki, może świadczyć obecność ponad 300 osób na tej konferencji (Cynarski, 2018).

Cynarskiemu powierzono również rolę głównego mówcy i prowadzącego jeden z paneli na International Taekwondo Symposium, które odbyło się w dniach 29–30 lipca 2017 r. w Taekwondowon w Muju w Korei. Celem głównym sympozjum było ukazanie stanu obecnego i perspektyw rozwoju tej dziedziny sztuk walki. Organizatorami wydarzenia naukowego były Międzynarodowe Towarzystwo Naukowe Taekwondo oraz WTF. Konferencja była połączona z mistrzostwami świata w tej dyscyplinie, a więc obok przedstawicieli nauki pojawiły się tysiące sympatyków taekwondo – kibiców, będących jednocześnie turystami sportowymi.

W sympozjum naukowym wzięli udział przedstawiciele krajów z kilku kontynentów, co świadczy o popularności tego sportu i sztuki walki. Panele dotyczyły znajomości nie tylko zasad walki, ale także jej uwarunkowań filozoficznych. „Do Korei przyjechało dziewięćdziesiąt osób i jak można zauważyć, ta sztuka walki wznosi się ponad wszelkimi podziałami, m.in. religijnymi. W sympozjum uczestniczyli przedstawiciele chrześcijaństwa, islamu, buddyzmu, konfucjanizmu i innych religii, a wszystkich łączyła jedna idea wychowania przez Sztuki Walki. W koreańskiej konferencji równie ważnym aspektem był polityczno-historyczny kontekst wykorzystywania taekwondo, np. na Tajwanie; czy też jako bezpośredni element szkolenia militarnego żołnierzy w Korei” (Świder, 2017, s. 47).

Międzynarodowy charakter miał też Kongres „Sport, Człowiek, Zdrowie” w Sankt Petersburgu w dniach 12–14 października 2017 r. (Kubała, 2017). Mimo iż w jego nazwie brak nawiązania do turystyki sztuk i sportów walki, bardzo wiele wystąpień wiązało się z tą tematyką – dotyczyły one m.in. sambo, taekwondo, karate kyokushinkai, ale również militarnego przygotowania dzieci, młodzieży oraz uczniów szkół wojskowych. Pozwala to sobie uzmysłwić, jak dużą rolę przywiązuje się w Rosji do militarnego przygo-

towania społeczeństwa, podobnie zresztą jak w Korei. Niestety w Polsce nie zauważono korelacji sztuk i sportów walki z funkcją paramilitarną w zakresie działalności naukowej.

Równie ciekawe były podobnego typu wydarzenia naukowe w Polsce. Konferencja „Zaszczepienie kultury japońskiej w Polsce – wymiar zdrowotny, społeczny, edukacyjny i filozoficzny sztuk walki”, która miała miejsce 8 kwietnia 2017 r. w Łodzi, łączyła elementy badań dotyczących sztuk walki z wystąpieniami na temat podstawowej kultury japońskiej. Z badaną tematyką bezpośrednio wiązały się wykłady na temat karate, aikido, kendo czy też obrazu japońskich sztuk walki w Polsce w latach 80–90 XX w. na przykładzie czasopism „Czarny Pas” i „Budo”.

Kompleksowo problem funkcjonowania sztuk walki, szczególnie na gruncie polskim, poruszono na II Wrocławskim Kongresie Chińskich Sztuk Walki (Uniwersytet Wrocławski, 2 grudnia 2017 r.) i konferencji „Tradycyjne i współczesne oblicza azjatyckich sztuk i sportów walki. Kultura, edukacja, sport”. Konferencja ta zgromadziła nie tylko przedstawicieli nauki polskiej, ale również licznych studentów z Chin i Polski, ukazując wielokulturowość i wielowymiarowość zjawiska sztuk i sportów walki.

Jedyny wyjazd, który nie był związany bezpośrednio z udziałem w konferencji lub kongresie naukowym, odbył się do klasztoru Shaolin w chińskiej prowincji Dengfeng. Podczas tego wyjazdu zrealizowano badania metodą sondażu diagnostycznego (którego narzędziami były kwestionariusz ankiety oraz kwestionariusz wywiadu). Dotyczyły one motywacji przyjazdu turystów na teren klasztoru w aspekcie zainteresowań religijnych i historycznych oraz odnoszących się do sztuk i sportów walki. Opisano też fenomen tego miejsca (Cynarski i Świder, 2017).

Na podstawie przedstawionych danych można stwierdzić, iż turystyka naukowa związana ze sztukami i sportami walki odgrywa ważną rolę, ponieważ pozwala przedstawicielom tej sfery zainteresowań i życia społecznego wymienić doświadczenia, zarówno praktyczne, jak i teoretyczne. Dzieje się to w skali globalnej, ponieważ sztuki walki i sporty walki uprawiane są w każdym zakątku świata.

Centra sztuk i sportów walki jako miejsca destynacji turystycznych

Tematem wielokrotnie podejmowanym na łamach prasy specjalistycznej, jak również popularnej, było wykorzystanie obiektów sztuk i sportów walki do celów turystycznych. Popularyzacja wschodnich sztuk walki w telewizji i sztuce kinowej wzbudziła zainteresowanie tym zjawiskiem, a przez to miejscem jego narodzin i ewolucji. W toku badań, m.in. podróży do Chin, stwierdzono, że w wielu przypadkach doszło do komercjalizacji tradycyjnych obiektów religijnych i przekształcenia ich w produkty turystyczne. Niewątpliwie najbardziej znaczącym przykładem jest tu klasztor Shaolin w okręgu Dengfeng w prowincji Henan. Powstało tam kilkanaście szkół walki, w których uczy się ponad 60 tysięcy adeptów sztuk walki – większość pod patronatem klasztoru. Sam opat Shi Yongxin otrzymał w 2006 r. od władz komunistycznych luksusowe auto w nagrodę za rozwój turystyczny biednego regionu. W tym miejscu nie tylko sztuki walki nabrały wymiaru komercyjnego; modne stało się również wysyłanie menedżerów firm amerykańskich do ośrodka Shaolin, aby przyswoili sobie techniki medytacji.

W toku badań stwierdzono, że można stworzyć taki kompleks, w którym codzienne pokazy, odpowiednio wyreżyserowane, łączące sztuki walki z egzotyką kulturową przyciągną uwagę turystów i wzbudzą ich zainteresowanie. W innych krajach nie zaobserwowano funkcjonowania aż tak dużych ośrodków sztuk walki służących głównie turystyce.

Jako obiekt sztuk i sportów walki odwiedzono również Park Taekwondo w Muju. Kompleks otwarto w 2009 r., mieści się w nim Akademia Taekwondo. Jej główne obiekty to: Arena, Muzeum, Teatr i Experience Center Yap. Dodatkowo znajdują się tu: Narae Hall (Multicultural Hall), Large Auditorium, Large Lecture Hall, Small Lecture Hall, Discussion Hall, Large Training Hall, Middle-sized Training Hall, Small-sized Training Hall, boisko trawiaste, małe boisko trawiaste oraz Stadion T1.

Jako instytucja Park działa pod patronatem Ministerstwa Kultury, Sportu i Turystyki. Oferuje przestrzeń do ćwiczenia psychofizycznej „przemiany” – kultywowania ducha taekwondo poprzez trening fizyczny i niekończące się dążenie do opanowania tej formy sztuk walki. Około 45 programów szkoleniowych i praktycznych oferowanych jest w ramach doświadczeń, szkoleń, odpoczynku i rozwijania zainteresowań. Programy są otwarte dla każdego, kto pragnie szkolić umysł i ciało poprzez taekwondo, w tym dla lokalnych i międzynarodowych praktyków taekwondo, grup biznesowych, studentów i ogółu społeczeństwa. Można stwierdzić, że jest to w pełni przygotowana jednostka turystyczna sztuk i sportów walki, dodatkowo organizująca podróże po całym kraju do innych ośrodków taekwondo.

Należy wspomnieć, iż sformułowanie „Centrum Sztuk i Sportów Walki” to slogan przyciągający uwagę, a w Polsce powołano już wiele ośrodków tego typu, oczywiście o znacznie mniejszym zakresie oddziaływania.

Przedstawione dane wskazują, iż można powołać tego typu ośrodki, będące obiektami destynacji turystycznych, dzięki wzmożonej reklamie filmowo-kinowej, jak w przypadku klasztoru Shaolin, lub promocji przez państwo, jak w przypadku ośrodka w Muju. Na podobnej zasadzie można by również w Polsce utworzyć ośrodki odwołujące się do tradycji historycznych, m.in. promowanych przez Stowarzyszenie Idokan Polska narodowych tradycji szermierki szablowej (np. związanych z szablą huzarską) (Sieber i Świder, 2017).

Aspekty logistyczne turystyki sztuk i sportów walki

Formalności prawne związane z wyjazdami

W zakresie przygotowania dokumentacji wyjazdowej, tj. wiz i innej dokumentacji formalnoprawnej, każdy region charakteryzował się określoną specyfiką. Można stwierdzić, że najłatwiej pod tym względem było dotrzeć do Korei Południowej, ponieważ na podstawie umowy o ruchu bezwizowym obywatele polscy ani litewscy nie potrzebują wizy przy wjeździe do Republiki Korei na pobyt nieprzekraczający 90 dni. Warunkiem jest to, że podczas wizyty w Korei nie otrzymają żadnych pieniędzy oprócz diety na pokrycie kosztów wyżywienia, zakwaterowania i biletów lotniczych.

Natomiast wyjazdy do Rosji oraz Chin wiązały się ze złożeniem wniosków wizowych. Dzięki pomocy wyspecjalizowanych biur po kilku tygodniach wnioski zostały rozpatrzone pozytywnie. Wbrew pozorom najtrudniej było uzyskać wizę do Rosji, naszego wschodniego sąsiada. Oprócz dość skomplikowanej procedury wypełniania elektronicznego wniosku wymagało to ciągłego uzupełniania biurokratycznej dokumentacji, a wyjazd, który zgodnie z wnioskiem wizowym miał być bezpłatny (jako wyjazd naukowy), stał się w konsekwencji wyjazdem quasi-turystycznym. We wszystkich krajach wymagających wizy prowadzone były również skrupulatne odprawy, połączone z kontrolą i wypełnianiem złożonych formularzy celno-wizowych.

Na podstawie obserwacji własnych można stwierdzić, że najbardziej skrupulatne kontrole odbywały się w Polsce (dotyczyły butelek z wodą i pilniczków lub nożyczek kosmetycznych, które były odbierane). Zaskakująca była natomiast kontrola bagaży głównych przy wejściu na lotnisko w Rosji, prawdopodobnie związana z obawą przed terrorystami. Zdarzały się także sytuacje paradoksalne, jak kontrole bagażu podręcznego w Turcji, a jednocześnie podawanie przy posiłkach metalowych ostrych noży i widelców. W przypadku tureckich linii lotniczych nie udało się również uzyskać w drodze powrotnej odprawy bagażu głównego do miejsca docelowego, tj. do Rzeszowa – należało po raz kolejny odprawić go w Warszawie.

Baza noclegowa

W każdym odwiedzanym kraju miejsca noclegowe musiały być wcześniej zarezerwowane przez profesjonalne biura lub organizatorów konferencji czy kongresów. Jednak turysta (można powiedzieć, indywidualny, w przypadku osób biorących udział w badaniach), napotykał różnego typu niespodziewane okoliczności. W Japonii oraz Korei hotele prezentowały wysoki poziom i spełniały wszelkie normy związane z turystyką międzynarodową pod względem jakości usług, dostępu do Internetu i gastronomii. W przypadku Rosji natomiast zgubiono rezerwacje; wiązało się to z dość długim oczekiwaniem na ich odnalezienie. Ponadto, choć opłata za udział w konferencji ustalona była w dolarach, wymagano później, aby ją uregulować w rublach. Kwoty te trzeba było pobrać z bankomatu, który oferował komunikaty jedynie w języku rosyjskim, co powodowało dodatkowe niedogodności.

Hotele chińskie zaskoczyły dużą kaucją pobieraną przed skorzystaniem z ich usług (mimo iż były opłacone wcześniej) – wynosiła ona kilkaset dolarów. Również dostęp do Internetu, szczególnie wyszukiwarki Google, był utrudniony, co prowadziło do komplikacji w kontakcie e-mailowym. Względnie łatwo udawało się natomiast korzystać z wyszukiwarki Onet.pl.

Niestety w prowincji Dengfeng z obsługą hotelową nie można było się porozumieć w języku angielskim – trzeba było korzystać z programów tłumaczących zainstalowanych w telefonach komórkowych, niestety często niedoskonałych.

Transport

W przypadku wszystkich wyjazdów w ruchu międzynarodowym korzystano z lotniczych środków transportu. Oprócz wspomnianych odpraw nie zauważono większych komplikacji ani utrudnień. Jeżeli chodzi o przejazdy w krajach docelowych, korzystano z różnych środków lokomocji, tj. kolei, tramwajów, autobusów, taksówek lub busów. Każdy kraj ze względu na specyfikę podróży należy w badanym kontekście rozpatrywać indywidualnie.

W Chinach z Pekinu do prowincji Dengfeng podróżowano koleją. Trzeba zaznaczyć, że mimo braku pomocy zewnętrznej nie było trudno dotrzeć do punktu docelowego, ponieważ dworce charakteryzowały się czytelnymi opisami, zarówno w rodzimym języku, jak i w języku angielskim. Dodatkowo w lokalnych punktach informacji – również na lotnisku – specjalnie wyznaczone osoby udzielały odpowiedzi na frapujące turystów pytania. Trudniejsze byłoby jednak poruszanie się wypożyczonym samochodem ze względu na specyfikę ruchu drogowego i niestosowanie się lokalnych kierowców do przepisów.

W Japonii opisy były również w języku rodzimym i angielskim. Jedyne komplikacje wiązały się z intensywnością ruchu różnego rodzaju środków transportu.

Podróże w Rosji odbywały się transportem samochodowym, tramwajowym i autobusowym. Zarówno autobusy, jak i tramwaje były dobrze oznaczone, a ponadto komunikaty podawano w języku rosyjskim i angielskim, co ułatwiało dotarcie do wyznaczonych punktów. W autobusach i tramwajach zdziwienie wywołała natomiast obecność „kasjera” (lub „kasjerki”), który sprzedawał bilety i udzielał dodatkowych informacji.

Ponieważ w Korei cały transport był zapewniony przez organizatorów, nie można ocenić stanu komunikacji lokalnej.

Gastronomia

Specyfiką każdego rejonu jest oferowane menu i „aklimatyzacja” do lokalnej kuchni. W Petersburgu gust kulinarny tylko nieznacznie różnił się od polskich przyzwyczajeń. Przystosowanie do europejskich standardów w hotelach także było bliskie potrzebom osób odwiedzających.

Mankamentem Japonii okazał się dość często spotykany brak sztuków, natomiast posiłki można było skomponować zgodnie z własnymi przyzwyczajeniami i standardami europejskimi.

W Pekinie zapewniano zarówno dania miejscowe, jak i zachodnie, nieodbiegające od przyjętych standardów europejskich. Można było się również stołować w restauracjach sieciowych, takich jak McDonald’s i inne. Natomiast na chińskiej prowincji, w mieście Dengfeng i w jego okolicach, dostępne były jedynie potrawy lokalne, oparte głównie na roślinach strączkowych. Nie uwzględniano specyfiki kuchni europejskiej, brakowało także sztuków, co dla przeciętnego turysty z Europy stanowiło utrudnienie. Zważywszy, że miasto jest centrum sztuk i sportów walki, odwiedzanym przez rzesze turystów, to niewątpliwym mankamentem.

Korea – zarówno Seul, jak i Mujo – zapewniała kuchnię zarówno europejską, jak też miejscową; brak wyboru nie stanowił więc problemu.

Stosunek do turystów

W krajach azjatyckich nie dało się odczuć żadnych specyficznych negatywnych zachowań w stosunku do turystów z Polski. Traktowano ich z charakterystyczną dla tego regionu rezerwą, ale uprzejmie. Badacze odwiedzali główne ośrodki tych krajów, w których miejscowi mieszkańcy są przyzwyczajeni do zagranicznych turystów. Nieco inaczej było w odległej prowincji Chin – Honan – i mieście Dengfeng; tu szczególnie dzieci traktowały obcokrajowców jako lokalną sensację. W Rosji natomiast czasem zauważalne były objawy niechęci, związane zapewne z aspektami politycznymi.

Warto podkreślić, że w krajach azjatyckich Polska nie jest całkowicie anonimowa; większość mieszkańców tych regionów kojarzy nasz kraj z postacią wybitnego kompozytora Fryderyka Szopena, wie też, że to państwo, w którym zaczęła się druga wojna światowa.

Na podstawie przedstawionych danych można wnioskować, że turystyka sztuk i sportów walki pozwala poszerzyć ogólną wiedzę o turystycznych aspektach wyjazdów do wszystkich krajów świata, ze szczególnym uwzględnieniem Dalekiego Wschodu. W przyszłości można by opracować szczegółowy plan zorganizowanych wyjazdów grup turystycz-

nych we wszystkie regiony świata, zarówno w celu zwiedzenia obiektów sztuk i sportów walki, jak i poszerzenia ogólnej wiedzy w zakresie tych dyscyplin.

WNIOSKI

Założony w niniejszym opracowaniu problem badawczy to teoretyczne i praktyczne możliwości rozwoju turystyki sztuk i sportów walki na przykładzie wybranych wyjazdów studyjnych pracowników naukowych do krajów azjatyckich i europejskich. Na podstawie przedstawionych danych można stwierdzić, iż turystyka sztuk i sportów walki ma możliwość dalszego rozwoju i ewolucji, zwłaszcza dzięki masowej reklamie tych form aktywności w telewizji i innych mediach. Jednocześnie może się ona rozwijać wieloobszarowo, zarówno w aspekcie turystyki naukowej, jak i bezpośrednio edukacyjnej, sportowej i kulturowej, związanej ze sztukami i sportami walki oraz ich praktykowaniem, czyli wyjazdami dla poszerzania swych kwalifikacji w wyspecjalizowanych instytucjach. Przedstawione przykłady wyjazdów studyjnych wskazują także, iż wcale nie są one skomplikowane pod względem formalno-prawnym, choć uzyskanie wiz do kraju sąsiedniego – Rosji – wymagało więcej wysiłku niż do krajów azjatyckich: Chin, Korei i Japonii. W dobie globalizacji można łatwo poruszać się różnego rodzaju środkami lokomocji, a względy kulturowe czy religijne nie odgrywają większej roli, szczególnie w krajach dalekowschodnich.

Udział w konferencjach naukowych pozwala specjalistom w zakresie różnych dziedzin sztuk walki wymienić poglądy, sprzyja dalszej ewolucji i rozwojowi, a jednocześnie wymaga podróży turystycznych. Pośrednim celem było zwiedzenie i poznanie zasad funkcjonowania ośrodków sztuk i sportów walki na świecie – w kontekście ewentualnego powołania podobnego ośrodka w Polsce.

BIBLIOGRAFIA

- Babbie, E.R. (2004). *The practice of social research*. Belmont: Thomson Learning Inc.
- Cynarski, W.J. (2002). *Proces globalizacji. Dialog kultur czy konflikt wartości*. Rzeszów: Instytut Europejskich Studiów Społecznych.
- Cynarski, W.J. (2003). Stan badań humanistycznej teorii dalekowschodnich sztuk walki. W: W.J. Cynarski, K. Obodyński (red.), *Humanistyczna teoria sztuk i sportów walki. Koncepcje i problemy* (ss. 24–39). Rzeszów: UR.
- Cynarski, W.J. (2010). *Spotkania, konflikty, dialogi. Analiza wybranych obszarów kultury fizycznej i turystyki kulturowej*, wyd. 2 uzup. Rzeszów: UR.
- Cynarski, W.J. (2011a). Towards the sociology of psychophysical systems of self-realization. *Journal of Health Promotion and Recreation*, 1(1), 21–28.
- Cynarski, W.J. (2011b). Homo Creator Nobilis – the chivalrous idea. *Ido Movement for Culture. Journal of Martial Arts Anthropology*, 11(1), 27–32.
- Cynarski, W.J. (2012). Travel for the study of martial arts. *Ido Movement for Culture. Journal of Martial Arts Anthropology*, 12(1), 11–19.
- Cynarski, W.J. (2015). *Turystyka naukowa w perspektywie socjologii wizualnej*. Rzeszów: Katedra Kulturowych Podstaw Wychowania Fizycznego, Turystyki i Rekreacji WWF UR.
- Cynarski, W.J. (2017). Towards a general theory of fighting arts. *Physical Activity Review*, 5, 83–90.
- Cynarski, W.J. (2018). Scientific travel to Osaka: the next case study of martial arts tourism. *Ido Movement for Culture. Journal of Martial Arts Anthropology*, 18(1), 23–30.

- Cynarski, W.J., Kubala, K. (2013). JAB and IMACSSS Conference – Tsukuba 2013. On scientific, budo studies and cultural tourism. *Ido Movement for Culture. Journal of Martial Arts Anthropology*, 13(4), 25–34.
- Cynarski, W.J., Świder, P. (2017). *The journey to the cradle of martial arts: a case study of martial arts' tourism. Ido Movement for Culture. Journal of Martial Arts Anthropology*, 17(2), 24–33.
- Kubala, K. (2017). VIII Międzynarodowy Kongres „Sport, Człowiek, Zdrowie”. *Gazeta Uniwersytecka UR*, 5, listopad–grudzień, 61.
- Raimondo, S. (2011). Heritage tourism and taijiquan. The case of Chenjiagou, Henan, RPC. *Ido Movement for Culture. Journal of Martial Arts Anthropology*, 11(1), 52–59.
- Sanchez-Garcia, R., Spencer, D.C. (red.) (2013). *Fighting scholars: habitus and ethnographies of martial arts and combat sports*. London, New York: Anthem Press.
- Sieber, L., Cynarski, W.J. (2010). Tourist qualities of Bavaria (Bayern) in the light of systemic and anthropologic conception of tourism. *Ido – Ruch dla Kultury / Movement for Culture*, 10(1), 128–132.
- Sieber, L., Cynarski, W.J., Litwiniuk, A. (2007). Coming into being of the martial arts tourism. *Ido – Ruch dla Kultury / Movement for Culture*, 7, 167–173.
- Sieber, L., Świder, P. (2017). Facts and comments 2016. *Ido Movement for Culture. Journal of Martial Arts Anthropology*, 17(1), 45–53.
- Świder, P. (2017). Rzeszowianie na Sympozjum Taekwondo w Korei. *Gazeta Uniwersytecka UR*, 4, wrzesień–październik, 47.
- Świder, P. (2018). Aikido and judo in teaching of shihan Wojciech J. Cynarski. *Ido Movement for Culture. Journal of Martial Arts Anthropology*, 18(1) 8–14.
- Tauber, R.D., Siwiński, W. (1999). *Metodologia badań w dziedzinie rekreacji i turystyki*. Poznań: Wyższa Szkoła Hotelarstwa i Gastronomii.
- Tokarski, S. (1989). *Sztuki walki. Ruchowe formy ekspresji filozofii Wschodu*. Szczecin: Glob.

ABSTRACT

Tourism of martial arts and combat sports among academics

Background. The article mainly focuses on the possible development of martial arts and combat sports tourism on the basis of examples of study visits to European and Far Eastern countries. **Material and methods.** Comparative method was applied to examine the research problem. Furthermore, review and analysis of relevant resources was performed and participant observation was used. **Results.** The article discusses various aspects of martial arts and combat sports tourism, i.e. those related to education, culture, sports, training, and presents the main destinations for martial arts tourism – the Shaolin Monastery in Dengfeng and the Taekwondo Park in Muju. Additionally, logistic and organisational aspects of journeys related to martial arts and combat sports are analysed. **Conclusions.** Martial arts and combat sports tourism may continue to develop and evolve owing to massive advertising of this activity on television and in other media. The development may be multifaceted, relating to both educational tourism and sports tourism, the latter focusing on technical aspects directly connected with the practice of martial arts and combat sports and efforts to expand one's qualifications in specialised facilities.

Key words: cultural tourism, martial arts, combat sports, education